

XVIII OLIMPIADA MEDIEWISTYCZNA A.D. 2025

PRZECZYTAJ!

Szanowny Młody Mediewisto,
gratulujemy uzyskania statusu **finalisty Olimpiady Mediewistycznej**. Jesteśmy przekonani, że średniowiecze nie ma już dla Ciebie żadnych tajemnic. Przed Tobą zadania III stopnia XVIII Olimpiady Mediewistycznej obejmujące historię sztuki, geografię historyczną, analizę tekstów źródłowych oraz elementy heraldyki, numizmatyki i genealogii.

Zanim przystąpisz do rozwiązywania testu sprawdź, czy Twój materiał jest kompletny. Powinien zawierać 22 strony. Na drugiej stronie są pytania identyfikacyjne. Musisz na nie odpowiedzieć. Zadania zaczynają się od strony trzeciej. W wypadku braku jakiejkolwiek strony lub niemożności odczytania zadania z innego powodu zgłoś to natychmiast do opiekuna sali. Jeżeli pomylisz się w odpowiedziach i zorientujesz się w trakcie pisania testu, skreśl błędną wypowiedź i wyraźnie zaznacz prawidłową. Na wypełnienie testu masz 150 min. Możesz zdobyć maksymalnie 160 punktów.

PRACUJ SAMODZIELNIE!

Opiekun sali może Cię wyprosić z klasy, unieważniając Twoją pracę, po stwierdzeniu korzystania z niedozwolonych metod pomocy (np. wszelkich środków łączności).

PAMIĘTAJ!

Non scholae sed vitae discimus.

POWODZENIA

Sekretarz Komitetu Głównego OM
Ewa Stanecka-Spula

COLLEGIUM
WITELONA

WYPEŁNIJ WIELKIMI LITERAMI

Imię i nazwisko uczestnika:

.....

Data urodzenia

Szkoła (i miejscowość), którą reprezentuje uczestnik

.....

.....

Klasa –

Olimpiada Mediewistyczna A.D. 2025

DZIAŁ I

(40 P.)

1. Dokończ zdania: (4 x 0,5 p. = 2 p.)

- a) wezwanie do krucjaty do Ziemi Świętej rzucił papież Urban II
- b) w 1000 r. pielgrzymował do grobu św. Wojciecha cesarz Otton III
- c) przywilej koszycki polskiej szlachcie nadał Ludwik Węgierski
- d) bunt wójta Alberta był wymierzony przeciw Władysław Łokietek

2. Która z wymienionych monet bita była dwustronnie? (1 p.)

- a) denar
- b) brakteat

denar

3. Ile denarów wybijano z 1 funta (ok. 408 g) srebra w państwie Karola Wielkiego? (1 p.)

- a) 12, b) 24, c) 60, d) 100, e) 240

240

4. Regest to: (1 p.)

- a) streszczenie dokumentu
- b) napis na pieczęci
- c) wykaz świadków w dokumencie
- d) uroczysta formuła zawierająca ogólne uzasadnienie wystawienia dokumentu

streszczenie dokumentu

5. Na terenie którego z plemion założono Kijów? (1 p.)

- a) Dulebów
- b) Krywiczów
- c) Polan
- d) Uliczów
- e) Wiatyczów

Polan

6. Główny temat *Legendy panońskiej* to: (1 p.)

- a) mityczne dzieje Hunów
- b) początki dynastii Arpadów
- c) życie św. Metodego
- d) życie Stefana Świętego
- e) życie św. Emeryka

życie św. Metodego

7. Połącz wojny z bitwami: (4 x 0,5 p. = 2 p.)

a) wojna stuletnia	bitwa pod Lipanami (d)
b) wojna trzynastoletnia	bitwa pod Koronowem (c)
c) wielka wojna z zakonem krzyżackim	bitwa pod Azincourt (a)
d) wojny husyckie	bitwa pod Chojnicami (b)

8. Połącz książąt z ich dzielnicami, otrzymanymi na mocy tzw. testamentu Bolesława Krzywoustego: (3 p.)

a) Mieszko Stary	Śląsk (c)
b) Bolesław Kędzierzawy	Wielkopolska (a)
c) Władysław Wygnaniec	Mazowsze (b)

9. Wyobrażenie którego kwiatu znajduje się w herbie średniowiecznej monarchii francuskiej: (1 p.)

- a) róża
- b) lilia
- c) piwonia
- d) tulipan

..... lilia

10) Jaki kolor miała róża w herbie: (2 p.)

- a) Yorków? (biały)
- b) Lancasterów? (czerwony)

11. Który wielki chan podejmował poselstwo z udziałem Benedykta Polaka? (1 p.)

- a) Batu-chan,
- b) Czyngis-chan
- c) Kujuk (Gujuk)
- d) Ordu

..... Kujuk (Gujuk)

12. Z którymi władcami łączą się wydarzenia/określenia: (6 p.)

a) pielgrzymka do Cannosy	Jan Luksemburski (b)
b) bitwa pod Crécy	Aleksander Newski (e)
c) uczta u Wierzyńka	Fryderyk Barbarossa (d)
d) kąpiel w rzece Salef	Karol Andegaweński (f)
e) zwycięstwo na lodowym polu/pobojowisku	Henryk IV (a)
f) nieszpory sycylijskie	Kazimierz Wielki (c)

13. Książę Sambor II z dynastii wschodniopomorskiej był synem: (1 p.)

- a) Mściwoja I
- b) Sambora I
- c) Sobiesława
- d) Świętopełka Wielkiego

Mściwoja I

14. Połącz władców z wydanymi przez nich przywilejami: (4 x 0,5 p. = 2 p.)

a) przywilej koszycki	Kazimierz Sprawiedliwy (b)
b) przywilej <i>ius spoli</i> (łęczycki)	Ludwik Węgierski (a)
c) przywilej jedlnieński-krakowski	Władysław Jagiełło (c)
d) przywilej cerekwicki	Kazimierz Jagiellończyk (d)

15. Połącz tytuły utworów z krajami, w których powstały: (6 x 0,5 p. = 3 p.)

a) <i>Pieśń o Nibelungach</i>	Anglia (f)
b) <i>O zachowaniu się przy stole</i>	Włochy (e)
c) <i>Pieśń o Rolandzie</i>	Islandia (d)
d) <i>Edda poetycka</i>	Francja (c)
e) <i>Boska komedia</i>	Polska (b)
f) <i>Opowieści kanterberyjskie</i>	Niemcy (a)

16. Przed poślubieniem Władysława Jagiełły Elżbieta Granowska była żoną: (1 p.)

- a) Ottona z Pilczy
- b) Spytki z Melsztyna
- c) Stanisława Ciołka
- d) Wincentego Granowskiego

Wincentego Granowskiego

17. Podaj imiona (z określeniami) kronikarzy, którzy pisali za życia następujących władców: (4 p.)

a) Bolesław Krzywousty	Gall Anonim
b) Leszek Biały	Wincenty Kadłubek
c) Kazimierz Wielki	Janko z Czarnkowa
d) Kazimierz Jagiellończyk	Jan Długosz

18. Połącz imiona władców i władczyń tak, by tworzyły pary małżeńskie: (4 x 0,5 p. = 2 p.)

a) Mieszko II	św. Kinga (b)
b) Bolesław Wstydlivy	św. Jadwiga Śląska (d)
c) Władysław Łokietek	Rycheza (a)
d) Henryk Brodaty	Jadwiga Kaliska (c)

19. W trakcie soboru w Konstancji (1414–1418) polscy delegaci wchodzili w skład tzw. nacji:
(1 p.)

- a) polskiej
- c) nadbałtyckiej
- c) niemieckiej
- d) słowiańskiej

..... niemieckiej

20. Podaj nazwy dynastii, z których wywodzą się następujący władcy: (8 x 0,5 = 4 p.)

- a) Karol Wielki Karolingowie
- b) Stefan I Święty Arpadowie
- c) Fryderyk I Barbarossa Hohenstaufowie (Staufowie)
- d) Konrad Mazowiecki Piastowie
- e) Karol Robert Andegawenowie
- f) Wratysław II Przemyślidzi
- g) Władysław Warneńczyk Jagiellonowie
- h) Ryszard Lwie Serce Plantageneci

DZIAŁ II

Zapoznaj się z poniższymi fragmentami tekstów źródłowych i odpowiedz na pytania/polecenia znajdujące się pod każdym z nich, odwołując się również do wiedzy pozaźródłowej. (40 p.)

I. Ibn Ishak, *Żywot wysłannika bożego* (z kroniki arabskiej z VIII w., według: Jerzy Hauziński, *Kraje i kultury śródziemnomorskie*, Poznań 1990)

Byliśmy *dżahilijja* [poganami], czcząc bożków, karmieni martwymi zwierzętami, czyniąc niemoralność, opuszczając nasze rodziny i łamiąc okresy przymierza, a silni wśród nas gnębiąc słabych. Taki był nasz stan do czasu, kiedy Allah zesłał nam posłańca spośród nas samych, którego przodkowie są nam znani i którego prawdomówność, wierność i czystość uznajemy. On był tym, który wezwał nas do Allaha, aby wyznawać tylko jego jako jedyne go i czcić go samego, odrzucając wszelkie kamienie i bałwany, które my i przodkowie nasi czciliśmy przedtem zamiast niego. On poza tym nakazał nam być prawdomównymi w naszych rozmowach, oddawać innym to, co im się należy, stać przy naszych rodzinach i powstrzymywać się od czynienia zła i rozlewu krwi. On zabronił popełniania cudzołóstwa, składania fałszywego świadectwa, pozbawiania sierot ich słusznego prawa i mówienia źle o czystych kobietach. On nakazał nam czcić Allaha, samego, nie łącząc z nim nikogo innego. On także kazał nam zachowywać modlitwy, płacić *zakat* [jałmużnę] i pościć.

1. Podaj imię posłańca Allaha, o którym mowa w żywocie (zapisz według tradycyjnej ortografii polskiej albo w transkrypcji z języka arabskiego) (2 p.)

Mahomet (Muhammad)

2. W którym roku (według chrześcijańskiej rachuby czasu) rozpoczęła się misja wspomnianego posłańca? (2 p.)

610 n.e. (ok. 610 n.e.)

3. Jak nazywa się religia, której pierwszym prorokiem był ów posłaniec Allaha? (1 p.)

islam

4. W którym roku (według chrześcijańskiej i muzułmańskiej rachuby czasu) doszło do Hidżry, to jest ucieczki tego posłańca z Mekki do Jatribu/Jasribu (Medyny)? (2 p.)

622, 1

5. Jak nazywa się księga, którą Allah objawił swojemu posłańcowi, a która stała się świętą księgą nowej religii? (1 p.)

Koran

6. Co oznacza określenie *kalif*? Podaj imię pierwszego kalifa z dynastii Umajjadów (Omajadów) i rok początku jego rządów. (3 p.)

kalif – następca posłańca (wysłannika) bożego, następca proroka, następca Mahometa,.....

Abu Bakr, 632.....

II. Źródła niemieckie o koronacjach Bolesława Chrobrego i Mieszka II

Rocznik kwedlinburski

1025. W tym roku panował wielki głód, a wiele miejscowości zniszczył pożar. Książę polski Bolesław, dowiedziawszy się o śmierci dostojnego cesarza Henryka, uniesiony ambicją tak głęboko zatruty został jadem pychy, że zuchwale rościł sobie prawo, aby go nawet namaszczone i koronowano. Tę jego zarozumiałą zuchwałość wnet dosięga kara boża. Wkrótce bowiem musiał poddać się smutnemu wyrokowi śmierci. Po nim starszy syn jego Mieszko, nadęty podobną pychą, na wszystkie strony rozlewa jad beczelności.

Wipo, Czyny Konrada II

O Bolesławie, księciu Słowian. W tym roku, który wyżej zapisaliśmy [1025], Słowianin Bolesław, książę Polan, przywłaszczył sobie odznaki królewskie i tytuł królewski z krzywdą króla Konrada, lecz śmierć prędko zniweczyła jego zuchwałość. Syn zaś jego Mieszko, również buntowniczy, wygnał swego brata Ottona do prowincji ruskiej, ponieważ sprzyjał stronnictwu króla. Jak król Konrad ukrócił beczelność tego Mieszka i przewrotność księcia czeskiego Udalryka, powiem w odpowiednim miejscu.

1. Jak w źródłach niemieckich postrzegano, pozytywnie czy negatywnie, pierwsze koronacje władców polskich? (1 p.)

negatywnie.....

2. Jaka okoliczność sprawiła (według Rocznika kwedlinburskiego), że Bolesław zdecydował się na koronację królewską? (2 p.)

śmierć cesarza Henryka II.....

3. Cesarz Henryk II był ostatnim władcą z której dynastii? Jak się nazywał pierwszy król niemiecki z tej dynastii (podaj imię i przydomek)? (2 p.)

saskiej (ottońskiej, Ludolfingów), Henryk I Ptasznik.....

4. Podaj datę roczną śmierci cesarza Henryka II. (1 p.)

1024.....

5. Wymień imiona synów Bolesława Chrobrego. (3 p.)

Bezprym, Mieszko II, Otto

6. Jak nazywała się żona Mieszka II? (2 p.)

Rycheza (Ryksa)

III. Piotr z Żytawy, *Kronika zbrasławska*

(za: Henryk Paszkiewicz, *Dzieje Polski*, t. 1, Warszawa 1924)

Skoro pierwszy król kaliski został zamordowany i nie pozostawił męskiego potomka, najznakomitsi mężowie królestwa tego zeszli się wspólnie i radzili gorliwie o innym księciu, któremu by mogli oddać i siebie, i ziemię bez troski. Krótko wyrażając swoje myśli, wszyscy bowiem wspólnie okazują chęci, by nad nimi panował Waclaw, król czeski. Mówią bowiem: „Wspomniany król ten jest bardzo potężny, jest twórcą i zwolennikiem pokoju, ma wielkie skarby, wszystkie prawie ziemie naokoło nas posiada, stąd najlepiej nas obroni od napadów nieprzyjaciół. Królowi temu, ponieważ zmarła jego pierwsza małżonka, damy za żonę dziewiczą Elżbietę, króla naszego jedyną córkę i dziedziczkę”.

Wysłano więc uroczyste poselstwo do Waclawa [...] posłów tych król łaskawie przyjął, jeszcze łaskawiej z nimi rozmawiał [...] i wreszcie zgodził się na propozycję. Otrzymawszy odpowiedź królewską, z radością wrócili posłowie [...] do swego królestwa [...]. Tymczasem ów król czeski zbiera wspaniały i liczny orszak rycerski i w roku Pańskim 1300 wkroczył do Wielkopolski [...] Przybyli do niego książęta i możni z Opola, z Cieszyna, z Kujaw i z innych dzielnic Polski, którzy [...] królowi przysięgę wierności złożyli. Wreszcie udał się król do Gniezna, miasta stołecznego, gdzie na życzenie zebranych książąt i rycerstwa, arcybiskup gnieźnieński ozdobił go najuroczyściej koroną Królestwa Polskiego. Wreszcie król wyznaczył Henryka z Dubu jako starostę w Wielkopolsce [...], a sam wrócił do Czech z radością i pokojem.

1. Jak się nazywał król, o którego mordzie wspomina kronika? (2 p.)

Przemysław II

2. Kiedy został koronowany na króla Polski? (Podaj datę dzienną i rok) (2 p./1p. za sam rok)

25 czerwca 1295 r.

3. Kiedy ów król został zamordowany? (Podaj datę dzienną i rok) (2 p./1p. za sam rok)

8 lutego 1296 r.

4. Podaj (za kroniką) argumenty, które przekonały do wyboru króla czeskiego na króla Polski. (4 p.)

siła (potęga)

pokojowe nastawienie („twórca i zwolennik pokoju”)

bogactwo

rządy w ziemiach sąsiednich

5. Z której dynastii wywodził się król Wacław, o którym mowa w kronice? (2 p.)

Przemysłidów

6. Jak się nazywał arcybiskup gnieźnieński, który koronował Wacława II? (2 p.)

Jakub Świnka

7. W którym roku i gdzie odbyła się koronacja Wacława II na króla Polski? (2 p.)

1300, Gniezno

8. W których miastach w średniowieczu koronowano królów polskich? (2 p.)

Gniezno, Kraków

DZIAŁ III

ZADANIE 1 (14 p.)

1. Zaznacz na mapie odpowiednią literą państwa krzyżowców utworzone w wyniku I wyprawy krzyżowej. (4 x 2 = 8 p.)

A – Księstwo Antiochii, B – Hrabstwo Edessy, C – Królestwo Jerozolimskie,
D – Hrabstwo Trypolisu

2. Podaj lata, w których prowadzone były działania I wyprawy krzyżowej (krucjaty). (1 p.)

1096–1099

3. Wymień co najmniej dwa miasta, które były stolicami Królestwa Jerozolimskiego. (2 p.)

Jerozolima, Akka (Akko, Akkon), Tyr

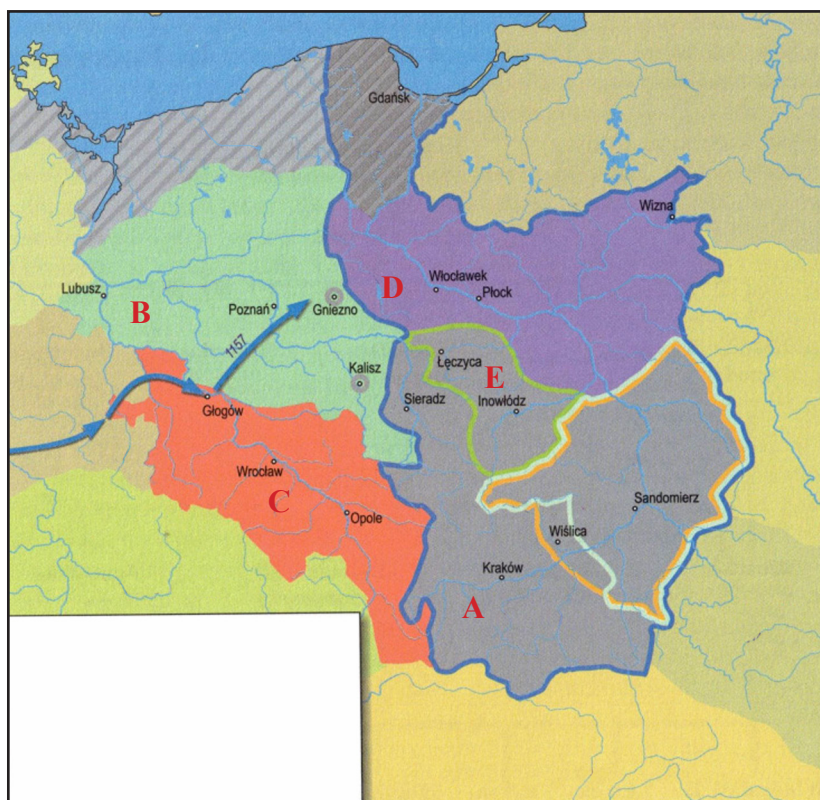
4. W którym roku rozegrała się bitwa pod Hittin (Hattin)? Podaj imię wodza zwycięskiej strony. (2 p.)

1187, Saladyn

5. W którym roku muzułmanie zdobyli Jerozolimę? (1 p.)

1187

ZADANIE 2 (12 p.)

1. Po śmierci księcia Bolesława III Krzywoustego doszło do podziału Polski na dzielnice. Na mapie zostały ukazane granice terytoriów przeznaczonych dla synów księcia oraz dla wdowy po nim. Proszę nanieść na mapę odpowiednie litery oznaczające wydzielone podówczas terytoria oraz dopisać poniżej imiona osób (z przydomkami), którym przypadły one w udziale. (5 x 1 + 5 x 1 = 10 p.)

- A – Małopolska (Ziemia Krakowska) **Władysław Wygnaniec**
 B – Wielkopolska **Mieszko Stary**
 C – Śląsk **Władysław Wygnaniec**
 D – Mazowsze **Bolesław Kędzierzawy**
 E – dzielnica wdowy **Salomea**

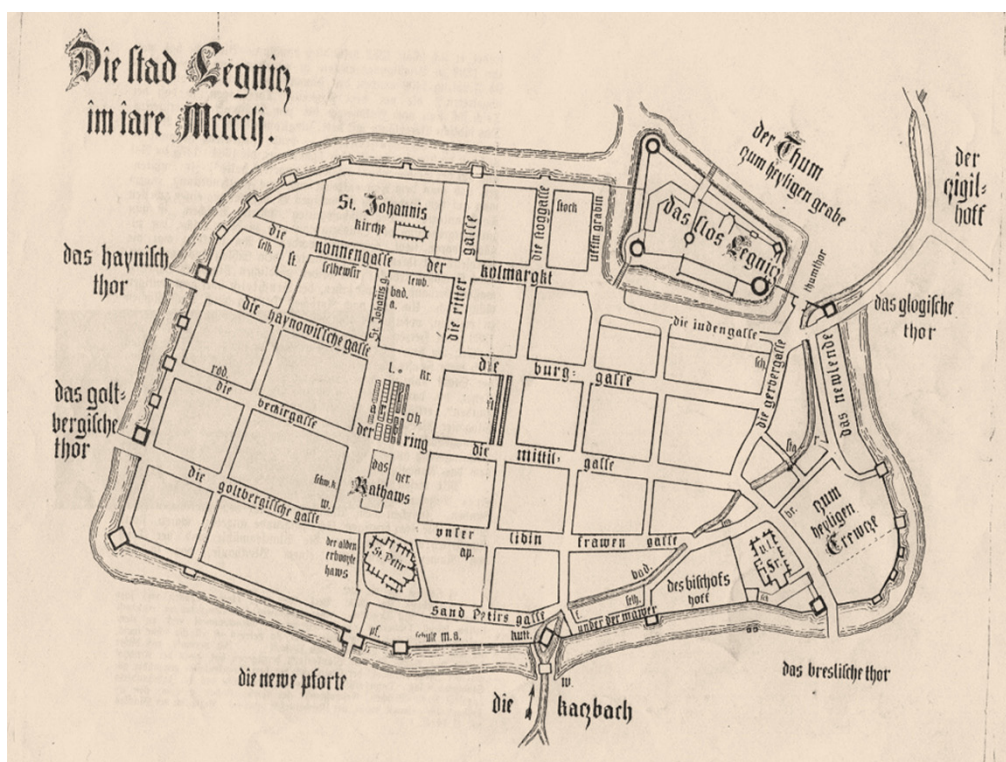
2. Który z wymienionych książąt był pierwszym po śmierci Bolesława Krzywoustego księciem zwierzchnim (princepsiem, seniorem)? (1 p.)

Władysław Wygnaniec

3. Które z wymienionych terytoriów stanowiło dzielnicę (wielkoksiążęcą) pryncypacką? (1 p.)

Małopolska (Ziemia Krakowska)

ZADANIE 3 (14 p.)

1. Na ilustracji znajduje się zrekonstruowany plan Legnicy z połowy XV w., stanowiący dobry przykład układu przestrzennego średniowiecznego miasta lokacyjnego. Przeanalizuj go i wskaż co najmniej cztery najważniejsze cechy tego układu. Wykorzystaj także wiedzę pozaźródłową. (4 x 2 = 8 p.)

- regularna (szachownicowa) sieć ulic
- wyznaczony plac handlowy (rynek)
- rynek na planie prostokąta
- pośrodku rynku ratusz (siedziba władz miejskich)
- obok rynku kościół (kościół)
- całość otoczona fosą i rzeką oraz murem obronnym

2. Jak się nazywa najstarsze miasto na ziemiach polskich lokowane na prawie niemieckim ok. 1211 r.? W jakim regionie (dzielnicy) się ono znajdowało? (2 p.)

Złotoryja, Śląsk

3. Które z poniższych zdań są prawdziwe, a które fałszywe? Oznacz je odpowiednio symbolami P (prawdziwe) lub F (fałszywe). (4 p.)

W początkach XII w. rozpoczął się do Polski napływ kolonistów z Flandrii i różnych rejonów Niemiec. F

Obcy osadnicy zwolnieni byli od przepisów prawa polskiego. P

Osadnikom gwarantowano tzw. wolniznę, czyli uwolnienie od podległości władcom terytorialnym. F

Najintensywniej akcja lokowania miast była prowadzona w XIII w. na Śląsku. P

DZIAŁ IV

ZADANIE 1

Rozpoznaj zabytki i podaj miasta, w których się znajdują (4 x [1 p. +1 p.] = 8 p.)

	Nazwa zabytku (z wezwaniem)	Miasto
1	Bazylika św. Dionizego	Saint Denis
2	Hagia Sophia (Kościół Mądrości Bożej)	Konstantynopol (Stambuł)
3	Kościół św. Andrzeja	Kraków
4	Katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	Piza

il. 1

il. 2

il. 3

il. 4

ZADANIE 2

Rozpoznaj średniowieczne zamki (4 p.)

	Nazwa zamku
1	Malbork
2	Ogrodzieniec
3	Chęciny
4	Kwidzyn

il. 1

il. 2

il. 3

il. 4

ZADANIE 3

Rozpoznaj tytuły (nazwy) dzieł i ich (głównych) wykonawców (4 x [1 p. +1 p.] = 8 p.)

	Tytuł dzieła	Autor
1	Ołtarz Mariacki	Wit Stwosz
2	Nagrobek Kazimierza Jagiellończyka	Wit Stwosz
3	Ołtarz (tryptyk) Portinari	Hugo van der Goes
4	(Bardzo bogate) Godzinki księcia de Berry	Bracia Limburg

il. 1

il. 2

il. 3

il. 4

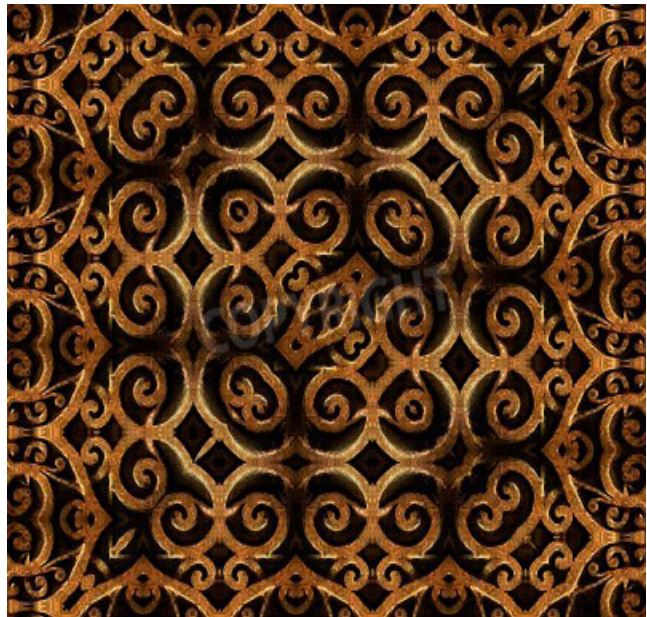
ZADANIE 4

Podaj nazwy detali, ornamentów bądź motywów architektonicznych z poniższych ilustracji (6 p.)

1	Ornament plecionkowy
2	Arabeska
3	Maswerk
4	Pinakle (fiale, sterczyny)
5	Łęki (łuki) przyporowe (oporowe)
6	Służki

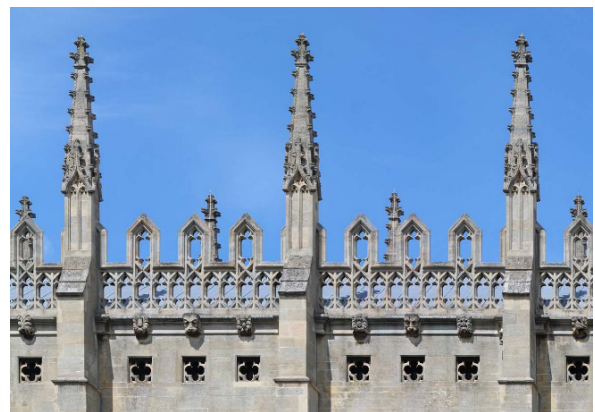
il. 1

il. 2

il. 3

il. 4

il. 5

il. 6

ZADANIE 5

Co to za dzieło i gdzie się znajduje? Podaj czas powstania (4 x [1 p. + 1 p.] = 8 p.)

	Tytuł dzieła, gdzie się znajduje	Czas powstania (wiek)
1	Drzwi gnieźnieńskie, Gniezno	XII w.
2	Kolegiata (bazylika) w Tumie pod Łęczycą	XII w.
3	Baptysterium (kaplica chrzcielna), Piza	XII w.
4	Cesarzowa Teodora (mozaika), San Vitale (bazylika św. Witalisa), Rawenna	VI w.

il. 1

il. 2

il. 3

il. 4

ZADANIE 6

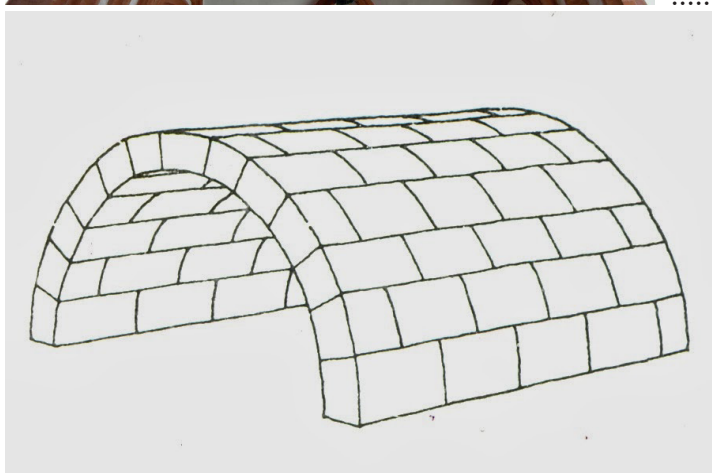
Określ rodzaje sklepień (4 p.)

Wachlarzowe

Krzyżowo-żebrowe

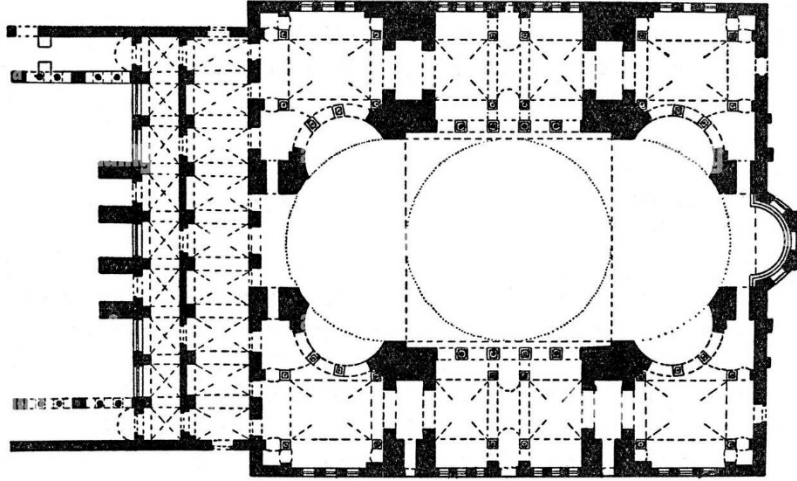
Kolebkowe

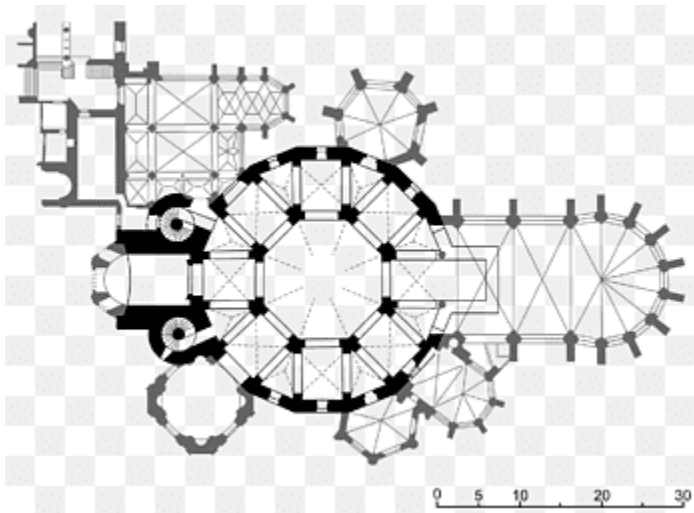
Gwiaździste

ZADANIE 7

Rozpoznaj plany budowli (2 p.)

Kościół Mądrości Bożej, Stambuł (Konstantynopol)

Kaplica pałacowa, Akwizgran (Aachen)
